

## [ INHOUDSOPGAVE ]

<b>DEEL 1</b>	<b>HET RECHT EN ZIJN BRONNEN</b>	<b>1</b>
<b>[I. Het begrip recht]</b>		<b>3</b>
A]	Het recht is een geheel van bindende regels.....	3
1.	Principe.....	3
2.	Onderverdelingen.....	3
a.	Gebods-, verbods- en verlofbepalingen.....	4
b.	Regels toepasbaar na keuze en wilsaanvullende regels.....	4
c.	Ondersteunende regels.....	4
d.	Technische regels en formalisme .....	5
B]	Het recht moet de samenleving ordenen en in stand houden.....	5
C]	Het recht vereist gezag .....	6
1.	Uitvaardigen van het recht .....	6
a.	Regelgevende organen: betrokkenheid Staat bij ontstaan regelgeving	6
b.	Rechtsgeldige totstandkoming van het recht.....	6
2.	Naleven van het recht.....	6
D]	Besluit .....	7
<b>[II. Indeling van het recht]</b>		<b>9</b>
A]	Algemeen.....	9
B]	Publiekrecht.....	9
C]	Privaatrecht .....	10
D]	Gemengde rechtstakken.....	11
E]	Internationaal recht .....	11
F]	Andere indelingen .....	12
1.	Het objectief en het subjectief recht .....	12
2.	Het materieel en formeel recht .....	12
3.	Aanvullend, dwingend recht en recht van openbare orde .....	12
4.	Het positief recht en het natuurrecht.....	13
<b>[III. Bronnen van het recht]</b>		<b>14</b>
A]	Algemeen.....	14
B]	De wet .....	14
1.	Materiële en formele wetten – normenhiërarchie .....	14
a.	Materiële en formele wetten: begrippen .....	14
b.	De hiërarchie .....	15
2.	De Grondwet .....	16
a.	Definitie en historiek.....	16
b.	Grondwetswijzigingen .....	17
i.	Fase 1: Verklaring tot grondwetswijziging .....	17
ii.	Ontbinding kamers en verkiezingen.....	17
3.	Internationale normen.....	18
a.	Internationale verdragen.....	18
i.	Begrip .....	18
ii.	Bevoegdheid en procedure tot opneming in de interne Belgische rechtsorde .....	18

iii. Verdragsbepalingen met en zonder directe werking .....	19
iv. Het primair Unierecht .....	20
b. Beslissingen van supranationale organisaties .....	20
i. Verordeningen .....	20
ii. Richtlijnen .....	20
4. De federale wet .....	21
a. Soorten wetten .....	21
i. Gewone wetten en bijzonderemeerdeidswetten .....	21
ii. Monocamerale en bicamerale wetten .....	21
b. Wording van de wet .....	22
i. Initiatief .....	22
ii. Advies afdeling Wetgeving Raad van State .....	22
iii. Besprekking en stemming .....	23
iv. Tweede lezing .....	23
v. Voorkoming en regeling van de belangenconflicten en alarmbelprocedure .....	23
vi. De bekraftiging en de afkondiging .....	24
vii. De bekendmaking en de inwerkingtreding .....	24
5. Het decreet .....	25
6. De ordonnantie .....	26
7. De samenwerkingsakkoorden en gezamenlijke decreten .....	26
8. Het wetskrachtig koninklijk besluit .....	27
9. Koninklijke besluiten en besluiten van de gemeenschaps- en gewestregeringen .....	28
a. Begrip .....	28
b. Totstandkoming .....	28
10. De ministeriële besluiten en de besluiten van staatssecretarissen .....	29
11. De normen uitgevaardigd door de gedecentraliseerde besturen .....	29
C] De algemene rechtsbeginselen .....	30
1. Algemeen .....	30
2. Plaats in de normenhiërarchie .....	30
3. Indeling .....	30
a. Overzicht .....	30
b. De algemene beginselen van behoorlijk bestuur .....	31
c. De algemene beginselen van behoorlijke wetgeving .....	33
i. Het beginsel van de kenbaarheid van de norm .....	33
ii. Het niet-retroactiviteitsbeginsel .....	33
D] De rechtspraak .....	34
1. Begrip .....	34
2. Interpretatie .....	35
a. Begrip .....	35
b. Door de rechter gehanteerde interpretatiemethoden en -regels .....	35
c. Authentieke interpretatie .....	36
3. Aanpassing van de regel aan gewijzigde omstandigheden .....	36
4. De invulling van algemene begrippen .....	37
5. Schepping van nieuwe rechtsfiguren .....	37
E] De gewoonte .....	37
F] De pseudowetgeving .....	38
G] Paralegale normen .....	39

H]	De rechtsleer .....	39
I]	De billijkheid .....	39
<b>DEEL 1</b>	<b>DE RECHTSTAKKEN EN HUN BASISBEGRIPPEN</b> .....	<b>41</b>
<b>[I. Het staatsrecht].....</b>		<b>43</b>
A]	Begrip.....	43
B]	De instellingen .....	43
1.	Algemene kenmerken van de Belgische Staat .....	43
a.	Een democratische staat .....	43
b.	Scheiding der machten .....	43
c.	Representatieve instellingen .....	44
d.	Gerationaliseerd parlementair regime .....	44
e.	Rechtsstaat .....	45
f.	Erfelijke grondwettelijke monarchie .....	45
g.	Federale staat .....	46
i.	De federale staat en zijn instellingen .....	46
ii.	De bevoegdheden .....	46
2.	De federale overheid .....	48
a.	Algemeen .....	48
b.	Het federale parlement .....	48
i.	Functioneel bicameralisme .....	48
ii.	Samenstelling .....	49
iii.	Bevoegdheden .....	50
c.	De Koning .....	51
d.	De federale regering .....	52
i.	Samenstelling .....	52
ii.	Bevoegdheden .....	53
e.	De rechtsprekende functie .....	53
i.	Algemeen .....	53
ii.	Hoven en rechtsbanken .....	55
iii.	De administratieve rechtscolleges .....	55
iv.	Bijzondere rechtscolleges .....	58
v.	De Hoge Raad voor de Justitie .....	61
3.	De gemeenschappen en gewesten .....	62
a.	Algemeen .....	62
b.	De bevoegdheden van de gemeenschappen .....	63
i.	Culturele aangelegenheden .....	63
ii.	Onderwijs .....	63
iii.	De 'persoonsgebonden aangelegenheden' .....	63
iv.	Het taalgebruik .....	64
c.	De bevoegdheden van de gewesten .....	64
d.	De organen van de gemeenschappen en gewesten .....	66
i.	Algemeen .....	66
ii.	Het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering .....	66
iii.	Het Parlement en de Regering van de Franse gemeenschap .....	67
iv.	Het Parlement en de Regering van de Duitstalige gemeenschap .....	67
v.	Het Parlement en de Regering van het Waalse Gewest .....	68
vi.	De Brusselse instellingen .....	68
e.	De samenwerking tussen federatie, gemeenschappen en gewesten .....	69

i. Federale loyauteit en samenwerking.....	69
ii. De voorkoming en regeling van conflicten.....	69
4. De gemeenten en provincies .....	70
a. Algemeen.....	70
b. De provincies .....	71
i. De provincieraad .....	71
ii. De deputatie .....	71
iii. De provinciegouverneur .....	72
c. De gemeenten.....	72
i. De gemeenteraad .....	72
ii. Het college van burgemeester en schepenen.....	73
iii. De burgemeester .....	73
iv. De districtsraden .....	73
C] De grondwettelijke rechten en vrijheden.....	74
1. Algemeen .....	74
2. Gelijkheid der Belgen .....	74
a. Principe .....	74
b. Betekenis van de gelijkheidsregel .....	75
3. De vrijheid van de persoon .....	75
4. Het recht op privacy .....	76
a. De onschendbaarheid van de woning .....	76
b. De onschendbaarheid van het briefgeheim .....	76
c. De eerbiediging van het privéleven .....	77
5. De bescherming van het eigendomsrecht .....	78
6. Vrijheid van mening .....	78
a. De vrijheid van eredienst.....	79
b. De vrijheid van drukpers .....	79
i. Het verbod van censuur .....	79
ii. De getrapte aansprakelijkheid .....	79
iii. De bevoegdheid van het hof van assisen voor persmisdrijven.....	80
c. De vrijheid van onderwijs .....	80
d. De vrijheid van vereniging en vergadering .....	80
7. De economische, sociale en culturele grondrechten .....	81
8. Andere grondrechten .....	81
<b>[II. <i>Het burgerlijk recht]</i>.....</b>	<b>83</b>
A] Begrip.....	83
B] Disciplines van het burgerlijk recht .....	84
C] Enkele basisbegrippen van het familierecht .....	84
1. Personenrecht .....	84
a. Het begrip persoon .....	84
i. Begrip.....	84
ii. De natuurlijke persoon .....	85
iii. De rechtspersoon .....	85
b. Attributen van de persoonlijkheid .....	85
i. Begrip.....	85
ii. De naam en voornaam.....	85
iii. Het geslacht.....	86
iv. De nationaliteit .....	86

v. De woonplaats.....	87
vi. De handelingsbekwaamheid .....	87
2. Familierecht <i>stricto sensu</i> .....	87
a. Huwelijk .....	88
i. Begrip.....	88
ii. De grondvoорwaarden .....	88
iii. De persoonsrechtelijke rechten en plichten van het huwelijk .....	88
b. Echtscheiding .....	89
i. Begrip.....	89
ii. De wijzen van echtscheiding .....	89
iii. De gevolgen van de echtscheiding .....	90
iv. De scheiding van tafel en bed .....	90
c. Wettelijke samenwoning .....	90
i. Begrip.....	90
ii. De grondvoорwaarden .....	91
iii. Schijnsamenwonen .....	91
iv. De gevolgen van het wettelijk samenwonen.....	91
d. Afstamming.....	91
i. Begrip.....	91
ii. De afstamming van rechtswege .....	92
iii. De afstamming door erkenning.....	92
iv. De afstamming bij adoptie .....	93
v. Gevolgen van de afstamming.....	93
3. Familiaal vermogensrecht .....	94
a. Huwelijksv vermogensstelsel.....	94
b. De wettelijke erfopvolging .....	95
i. Algemene voorwaarden om erfgerechtigd te zijn .....	95
ii. De wettelijke erfopvolging .....	95
c. De erfkeuze .....	97
D] Enkele basisbegrippen van het vermogensrecht.....	97
1. Het vermogen .....	97
2. Zakelijke rechten .....	97
a. Begrip.....	97
b. Indeling van de goederen .....	98
i. Algemene begrippen.....	98
ii. De indeling van voorwerpen en goederen .....	98
c. Eigendomsrecht.....	100
i. Het eigendomsrecht.....	100
ii. Mede-eigendom .....	101
d. Vruchtgebruik.....	101
e. Erfdienstbaarheden.....	101
f. Erfpacht en opstal.....	102
g. Hypotheek en pand .....	103
3. Verbintenissenrecht .....	104
a. Begrip.....	104
b. De bron van verbintenissen .....	104
i. Uit een rechtshandeling .....	104
ii. Uit oneigenlijke contracten.....	104
iii. Uit de buitencontractuele aansprakelijkheid .....	106

iv. Uit de wet .....	106
c. Indeling van de verbintenissen .....	106
i. Indeling naar de modaliteiten van verbintenissen.....	106
ii. Verbintenissen met pluraliteit van voorwerpen of subjecten.....	107
d. Het tenietgaan van verbintenissen .....	110
i. Algemeen overzicht .....	110
ii. De verjaring .....	110
4. Contracten.....	111
a. Begrip.....	111
b. Indeling van de contracten.....	112
i. Consensuele, vormelijke en zakelijke contracten (art. 5.5 BW) ..	112
ii. Wederkerige en eenzijdige contracten (art. 5.6 BW) .....	112
iii. Contracten onder bezwarende en ten kostelozen titel (art. 5.7 BW) .....	112
iv. Vergeldende en kanscontracten (art. 5.8 BW).....	112
v. Raamcontract (art. 5.9 BW).....	112
vi. Toetredingscontract (art. 5.10 BW).....	112
vii. Contract met een consument (art. 5.11 BW) .....	113
viii. Meerpartijencontract (art. 5.12 BW).....	113
c. De dynamische totstandkoming van het contract.....	113
i. De onderhandelingen (art. 5.14 e.v. BW).....	113
ii. Aanbod en aanvaarding (art. 5.18 e.v. BW) .....	114
iii. Het totstandkomen van het contract (art. 5.18 BW) .....	114
iv. De herroeping van het contract (art. 5.18 BW) .....	114
d. De geldigheid van een contract.....	115
i. De toestemming .....	115
ii. De bekwaamheid der contracterende partijen .....	116
iii. Het voorwerp.....	116
iv. De oorzaak .....	117
e. De uitvoering van de overeenkomst.....	117
f. De koopovereenkomst.....	118
i. Begrip.....	118
ii. Verbintenissen van de verkoper .....	118
iii. Verbintenissen van de koper.....	118
g. De huurovereenkomst.....	119
5. Aansprakelijkheidsrecht.....	119
a. Algemeen.....	119
b. Feiten of grondslagen die tot aansprakelijkheid leiden .....	119
i. De aansprakelijkheid voor eigen daad: de foutaansprakelijkheid	120
ii. De aansprakelijkheid voor andermans daad.....	121
c. Het oorzakelijk verband .....	123
d. Schade .....	123
e. Gevallen van foutloze vergoedingsplicht .....	124
<b>[III. Het gerechtelijk recht] .....</b>	<b>125</b>
A] Begrip.....	125
B] Fundamentele principes van het 'recht spreken' .....	125
1. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid .....	125
2. Verplichting uitspraak te doen.....	126
3. Verbod algemene regels uit te spreken .....	126

4. Motiveringsplicht .....	127
5. Openbaarheid .....	127
6. Mogelijkheid rechtsmiddelen in te stellen .....	128
7. Recht zich te verdedigen .....	128
C] Beginselen van het burgerlijk procesrecht .....	128
D] Organisatie van de rechterlijke macht .....	129
E] Rechterlijke organisatie in burgerlijke en ondernemingszaken .....	130
1. De vrederechter .....	130
2. De rechtbank van eerste aanleg .....	130
a. De burgerlijke rechtbank .....	131
b. De familie- en jeugdrechtbank .....	131
c. De fiscale kamer .....	133
d. De beslagrechter .....	133
e. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg .....	134
3. De ondernemingsrechtbank .....	134
4. De arrondissementsrechtbank .....	134
5. De hoven van beroep .....	135
6. Hof van Cassatie .....	135
F] Andere organen bij het rechtspreken .....	136
G] Verloop van een gerechtelijke procedure .....	137
H] Bewijsregeling .....	139
1. De bewijslast .....	139
2. Het (gereglementeerde) bewijsstelsel .....	140
a. Algemeen principe .....	140
b. De bewijsmiddelen .....	141
i. Het ondertekend geschrift .....	141
ii. Het getuigenbewijs .....	142
iii. Feitelijke vermoedens .....	142
iv. De (buitengerechtelijke) bekentenis .....	142
v. De eed .....	143
I] Bemiddeling .....	144
<b>[IV. Het ondernemingsrecht] .....</b>	<b>145</b>
A] Begrip .....	145
B] Enkele basisbegrippen van het ondernemingsrecht in de strikte zin van het woord .....	145
1. Het begrip 'onderneming' .....	145
2. Voorafgaande voorwaarden .....	146
3. Bewijsregeling .....	147
4. Aan het handelsrecht eigen contracten .....	148
5. Het belang van de schuldeiser dient te worden gevrijwaard .....	149
C] Enkele basisbegrippen van het vennootschaps- en verenigingsrecht .....	150
1. Algemeen .....	150
2. Soorten vennootschappen en verenigingen .....	152
a. De vennootschappen .....	152
b. De verenigingen en de stichtingen .....	153
D] Enkele basisbegrippen van het economisch recht .....	154
1. De regeling van de marktpraktijken en de bescherming van de consument .....	154
2. Economische mededinging .....	155

<b>[V. Het sociaal recht] .....</b>	156
A] Begrip.....	156
B] Enkele basisbegrippen van het arbeidsrecht .....	156
1. Arbeidsovereenkomstenrecht .....	156
2. Arbeidsbescherming.....	158
3. Loon .....	158
4. Begrippen van het collectief arbeidsrecht.....	159
C] Enkele basisbegrippen van het socialezekerheidsrecht .....	160
1. Diverse socialezekerheidsregelingen .....	160
2. Sociale verzekering en sociale bijstand.....	160
3. Arbeidsongeval, beroepsziekte, ziekte en invaliditeit.....	161
4. Toelagen in het kader van het gezinsbeleid.....	162
5. Werkloosheid .....	162
6. Sociale bijstand .....	163
D] Rechterlijke organisatie in arbeids- en sociale zaken .....	165
1. De arbeidsrechtsbank .....	165
2. De arbeidshoven .....	165
3. Hof van Cassatie .....	165
<b>[VI. Het bestuursrecht] .....</b>	166
A] Begrip.....	166
B] Bevoegdheden van de administratie.....	166
1. Verordenende bevoegdheid.....	166
2. Vorderingsrecht of opeisingsrecht.....	166
3. Onteigeningsrecht.....	167
4. Het recht uitvoerbare beslissingen te treffen .....	167
5. Het recht administratieve sancties op te leggen .....	167
C] Enkele basisbegrippen van het bestuursrecht .....	168
1. De formeelmotiveringsplicht.....	168
2. De openbaarheid van bestuur.....	168
3. De ombudsman .....	168
4. De openbare dienst .....	168
5. De overheidsopdrachten.....	169
6. Domeingoederen .....	169
7. Beginselen van behoorlijk bestuur .....	169
<b>[VII. Strafrecht en strafprocesrecht] .....</b>	170
A] Begrippen .....	170
1. Het strafrecht .....	170
a. Begrip.....	170
b. Het algemeen strafrecht .....	170
c. Het bijzonder strafrecht .....	171
2. Het strafprocesrecht .....	172
3. Het strafrecht en het strafprocesrecht zijn publiek recht.....	172
B] Grondwettelijke beginselen.....	173
1. Strafrechtelijk legaliteitsbeginsel .....	173
a. De grondslag van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel .....	173
b. De draagwijdte van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel .....	173
i. De formele eis: strafrecht is wettenrecht .....	173
ii. De inhoudelijk eis: het <i>lex certa</i> -beginsel .....	173

iii. De strikte interpretatie van de strafwet.....	174
2. Grondwettelijke regeling van het aanhoudingsrecht .....	175
3. Grondwettelijke regeling van de procedure van de vervolging .....	175
4. Grondwettelijke bepalingen i.v.m. sancties .....	175
<b>C] Enkele basisbegrippen van het strafrecht.....</b>	<b>176</b>
1. Het misdrijf .....	176
a. Begrip en bestanddelen .....	176
i. Begrip.....	176
ii. Het materieel en moreel bestanddeel .....	176
iii. Het verzwarend bestanddeel.....	177
b. De indeling van de misdrijven .....	178
i. De wettelijke indeling van de misdrijven naar hun strafniveau ..	178
ii. De indeling van de misdrijven naar hun aard .....	178
iii. De indeling van de misdrijven naar hun uitvoeringswijze.....	179
c. De strafbare poging.....	179
i. Begrip en situering van de strafbare poging in de <i>iter criminis</i> ..	179
ii. De bestanddelen van de strafbare poging .....	180
iii. De bestraffing van de poging.....	181
2. De dader van het misdrijf .....	181
a. Het daderschap .....	181
b. Strafbare deelname .....	182
3. Rechtvaardigings- en schuldontheffingsgronden – Gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid – Verschoningsgronden en verzach- tende omstandigheden .....	182
a. Overzicht.....	182
b. De rechtvaardigingsgronden.....	183
c. De schuldontheffingsgronden .....	183
d. De gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid.....	183
e. De verschoningsgronden .....	184
f. De verzachtende omstandigheden .....	185
4. Straftoemeting .....	185
5. Toepassing van strafrecht in de tijd, ruimte en naar de persoon .....	186
6. Voorwaardelijke invrijheidstelling.....	187
<b>D] Enkele basisbegrippen van het strafprocesrecht.....</b>	<b>188</b>
1. Rechterlijke organisatie in het strafrecht .....	188
a. De politierechtbanken.....	188
b. De rechtbank van eerste aanleg .....	189
i. De correctionele rechtbank .....	189
ii. De jeugdrechtbank.....	189
iii. De strafuitvoeringsrechtbank.....	190
iv. De onderzoeksrechter .....	190
c. De hoven van beroep.....	191
d. De hoven van assisen.....	191
e. Het Hof van Cassatie .....	191
2. Andere organen betrokken bij het strafproces .....	192
3. De verdachte, inverdenkinggestelde, beklaagde, beschuldigde .....	192
4. Voornaamste onderzoeksverrichtingen .....	193
5. Overzicht van de strafprocedure .....	194

<i>[VIII. Fiscaal recht]</i> .....	196
A] Begrip.....	196
B] Grondwettelijke beginselen van het fiscaal recht .....	196
1. Fiscaal legaliteitsbeginsel .....	196
2. Fiscaal gelijkheidsbeginsel.....	197
3. Fiscaal eenjarigheidsbeginsel .....	198
C] Enkele basisbegrippen van het materieel fiscaal recht.....	198
1. Indeling van de belastingen .....	198
2. Inkomstenbelastingen .....	199
a. De personenbelasting .....	199
b. De vennootschapsbelasting.....	200
3. Indirecte belastingen .....	201
a. Belasting op de toegevoegde waarde .....	201
b. Successierechten.....	202
c. Registratierechten.....	203
D] Enkele basisbegrippen van het formeel fiscaal recht .....	204
1. De vestiging van de belastingen .....	204
a. De aangifte.....	204
b. De onderzoeksmachten .....	204
c. De bewijsmiddelen .....	204
2. De invordering van de belastingen.....	205
3. De betwisting van de belasting.....	206
a. Bevoegdheid van de rechter.....	206
b. Administratief beroep in de inkomstenbelastingen.....	206
<i>[IX. Internationaal recht]</i> .....	208
A] Begrip.....	208
B] Enkele begrippen van het internationaal recht .....	208
1. Intergouvernementele en supranationale organisaties .....	208
2. Bilaterale en multilaterale verdragen.....	209
3. De Verenigde Naties .....	209
C] De Europese Unie .....	210
1. Algemeen .....	210
2. Bevoegdheden .....	211
a. Inhoud en omvang .....	211
i. Overzicht van de bevoegdheden .....	211
ii. Drie beginselen die de uitoefening van bevoegdheden door de Europese Unie beheersen .....	212
b. Uitoefening .....	213
3. De Europese instellingen .....	213
a. Het Europees Parlement.....	214
b. De Europese Raad.....	214
c. De Voorzitter van de Europese Raad .....	215
d. De Raad.....	215
e. De Commissie.....	216
f. De Hoge Vertegenwoordiger van de Unie .....	216
g. Het Hof van Justitie van de Europese Unie .....	217
i. Het Hof van Justitie .....	217
ii. Het Gerecht .....	218
iii. De gespecialiseerde rechtbanken.....	218
h. De Rekenkamer .....	218
i. De Europese Centrale Bank.....	219